

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Startnotitie Utrechts Programma Landelijk Gebied	TELEFOONNUMMER	+31618300620
DATUM	9-05-2023	E-MAILADRES	carla.bisseling@provincie- utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-367003060-462	DOMEIN/OPGAVE	LLO
VAN	Carla Bisseling	TEAM	PMB
		PORTEFEUILLEHOUDER	Sterk
BIJLAGE	Startnotitie Utrechts Programma Landelijk Gebied		

Geachte dames en heren,

Essentie/ samenvatting:

Vanuit het Nationaal Programma landelijk Gebied hebben alle provincies de opdracht om uiterlijk 1 juli 2023 een Provinciaal Gebiedsprogramma Landelijk gebied in te dienen. In deze gebiedsprogramma's worden ook de gebiedsplannen voor stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden geïntegreerd, zodat daarmee voldaan wordt aan de Wet stikstofreductie en natuurverbetering die per 1 juli 2021 in werking is getreden. Het Utrechtse provinciale gebiedsprogramma noemen we het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). Het rijksbeleid vanuit het NPLG en de ontwikkeling van het UPLG gaan hand in hand en zijn parallelle, samenhangende processen. Ter informatie ligt voor de Startnotitie Utrechts Programma Landelijk Gebied. Deze notitie geeft de aanpak en het proces weer waarmee de eerste versie van het Utrechts Programma Landelijk Gebied, in nauwe samenwerking met onze gebiedspartners, wordt opgesteld.

Inleiding:

Als provincie Utrecht werken we samen met onze gebiedspartners aan een vitaal landelijk gebied, waarin een gezonde natuur, een klimaatbestendig watersysteem en een economisch rendabele en duurzame landbouw hand in hand gaan. Alleen zo kan het Utrechtse landelijk gebied aantrekkelijk zijn en blijven om te wonen, te werken, om voedsel te produceren en om te recreëren. Dit is ook de inzet van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) waarover we u via verschillende brieven en infosessies hebben geïnformeerd. Met het NPLG heeft het Rijk de stikstofopgave verbreed naar natuur (breder dan alleen Natura 2000-gebieden), water, klimaat en bodem. Het NPLG heeft duidelijk gemaakt dat deze opgaven onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De NPLG-opgaven betekenen dat het landelijk gebied in de provincie Utrecht flink zal moeten veranderen. We kunnen dat als provincie niet alleen en we zijn ons ervan bewust dat we veel vragen van onze ondernemers, bewoners, belangenorganisaties en andere overheden in het landelijk gebied. Dat er op meerdere vlakken grote, deels nog onduidelijke stappen moeten worden gezet, maakt het proces complex. Zie bijvoorbeeld de brieven van de minister aan de Tweede Kamer van 10 juni en 25 november 2022 en ook de recentere brieven van 10 februari 2023 over de piekbelasters, de klimaatdoelstelling (met name methaan), de opgaven uit de Vogel en Habitat Richtlijn (VHR) en het generieke instrumentarium. En nog steeds is daarmee niet alle helderheid gegeven. Het Landbouwakkoord dat dit voorjaar wordt verwacht, zal ook sterk bepalend zijn voor het verdere proces. Er ligt ook een belangrijke relatie tussen het UPLG en het Ruimtelijk Voorstel Utrecht dat we in het kader van het NOVEX-traject momenteel

ontwikkelen. Het Provinciaal Ruimtelijk Voorstel gaat antwoord geven op de vragen over ruimtelijke inpassing van nationale opgaven en doelen uit het startpakket van de rijksoverheid in het kader van het landelijk programma NOVEX (12 december 2022). Dit startpakket biedt de kans om de relatie tussen het nationaal en het provinciaal omgevingsbeleid te versterken en om de keuzes in onze Omgevingsvisie verder te concretiseren met Rijk, regio's, gemeenten en waterpartners. We zien het UPLG als een belangrijke bouwsteen voor het Utrechtse Ruimtelijk Voorstel.

Het NPLG vraagt aan alle provincies om op 1 juli 2023 een provinciaal gebiedsprogramma aan te leveren bij het Rijk waarin beschreven staat hoe zij de NPLG-opgaven gaan realiseren. In deze gebiedsprogramma's worden ook de gebiedsplannen voor stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden geïntegreerd, zodat daarmee ook voldaan wordt aan Wet stikstofreductie en natuurverbetering die per 1 juli 2021 in werking is getreden. Na toetsing door het Rijk (zomer-najaar) worden de concept gebiedsprogramma's omgezet in een definitief gebiedsprogramma De Provinciale Gebiedsprogramma's vormen de basis waarmee het Rijk haar middelen vanuit het Transitiefonds Landelijk Gebied toedeelt aan de provincies.

Het Utrechtse Provinciale Gebiedsprogramma noemen we het Utrechts Programma Landelijk Gebied, afgekort het UPLG. Het rijksbeleid vanuit het NPLG en de ontwikkeling van het UPLG gaan hand in hand en zijn parallelle, samenhangende processen. Dit betekent dat er altijd puzzelstukjes ontbreken terwijl we al aan de slag zijn.

Van oudsher is de Utrechtse aanpak in de gebiedsprocessen sterk bottom-up gedreven, waarbij een goede samenwerking met onze gebiedspartners centraal staat. Daar komen nu de landelijke, maatschappelijke opgaven bij met doelen die verplichtend zijn en een grotere urgentie hebben dan voorheen. In de terminologie van het Rijk zijn het onontkoombare doelen geworden. Dit betekent veel voor onze aanpak. De opgaven en doelen zijn urgenter en harder geworden en daarmee ook de kaders waarbinnen we samen met onze gebiedspartners moeten werken. Het UPLG zien we als de verbinding tussen de top-down benadering van het NPLG en de gebiedsgerichte aanpak in de vorm van gebiedsprocessen. De op te stellen gebiedsagenda's vormen hierbij een verbindende schakel.

Ter informatie ontvangt u hierbij de Startnotitie van het UPLG die wij op 9 mei jl. hebben vastgesteld. Het bevat de aanpak en het proces waarmee we het UPLG willen opstellen, in nauwe samenwerking met onze gebiedspartners. In onze Statenbrief van 14 februari jl. hebben we u daarover reeds geïnformeerd met een eerste duiding van onze ambitie en denklijnen en een stappenplan. In deze Startnotitie zijn ambitie en denklijnen verder uitgewerkt en geven we een eerste inzicht in de gebiedsgerichte toepassing van deze denklijnen en de inhoudelijke vraagstukken die daaruit naar voren komen. We gaan daarbij uit van de vijf karakteristieke Utrechtse landschappen zoals in onze provinciale Omgevingsvisie (2021) beschreven: het Westelijke Veengebied, Eemland, Utrechtse Heuvelrug, Kromme Rijnstreek, Gelderse Vallei. De Startnotitie omvat ook de verschillende processtappen en de daarbij behorende participatiemogelijkheden en communicatiemomenten voor het op te leveren UPLG.

Vervolprocedure/ voortgang:

Stappenplan

Om tot een samenhangend UPLG te komen, doorlopen we de hiernavolgende vijf stappen waarbij het UPLG vanuit een Startnotitie via een Koersnotitie steeds meer vorm krijgt richting het uiteindelijke UPLG. Het verschijnen van de uiteindelijke vastgestelde UPLG is zeker geen eindpunt, eerder het begin. Het realiseren van de NPLG-opgaven in onze provincie en de transitie die daarvoor in het Utrechtse landelijk gebied nodig is, vraagt een grote transitie met duidelijke doelen en kaders en met maatwerk op gebiedsniveau. We gaan samen met onze gebiedspartners via gebiedsprocessen daarmee aan de slag. In dit traject zullen steeds meer de doelen, de mogelijke maatregelen en de beschikbare instrumenten en middelen duidelijk worden. Het UPLG zal de komende jaren dan ook doorontwikkeld worden in een versie 2.0, 3.0 etc. De stappen om te komen tot onze eerste UPLG zijn de volgende:

- *Stap 1, Opstellen UPLG-startdocument (januari-februari-maart 2023):* De startnotitie beschrijft de aanpak en het proces om tot het UPLG te komen en geeft een beeld van de communicatie en participatie daarbij. Inhoudelijk omvat de Startnotitie een eerste globale duiding van de belangrijkste vraagstukken binnen de vijf landschappelijke eenheden. In de infosessie van 26-04 zijn deze kort toegelicht.
- *Stap 2, Van Startnotitie naar Koersnotitie:*
 - *Stap 2a, Uitvoeren verkenningen en analyses (februari-maart-april 2023):* dit is de fase waarin we alle relevante informatie en kaartmateriaal voor de verschillende beleidsthema's (water, natuur, klimaat, bodem) bij elkaar zoeken, filteren en analyseren. Het gaat hierbij o.a. om analyses van het bodem- en watersysteem, om natuurdoelanalyses van de N2000-gebieden en de

doorvertaling van de VHR-opgaven. De natuurdoelanalyses zijn recent ter beoordeling voorgelegd aan de Ecologische Autoriteit.

- *Stap 2b: Opstellen Koersnotitie (april-mei 2023):* Dit is de 50%-versie van het UPLG. In deze stap bepalen we richting op basis van structurerende keuzes. Dit doen we via ambtelijke werksessies en ateliers: samen met deskundigen en gebiedspartners integreren we de resultaten van de verschillende beleidsthema's en brengen we mogelijke varianten in beeld met de structurerende keuzes die daarbij horen. Ook berekenen we het mogelijk doelbereik van de verschillende varianten. We zoomen daarbij concreter in op de drie typen gebieden die door het Rijk vanuit het NPLG landelijk zijn aangewezen als prioritair (veenweiden, beekdalen en Natura 2000-gebieden met overgangszones). Ook de Heuvelrug met flanken heeft daarbij onze aandacht en wij beschouwen dat gebied eveneens als prioritair. De Koersnotitie zullen we u, na vaststelling, ter informatie aanbieden.
- *Stap 3, van Koersnotitie naar UPLG (mei-juni 2023):* Bij deze stap werken we voorgaande verder uit, we benoemen de maatregelen die ingezet kunnen worden, de instrumenten die daarbij nodig zijn en we maken een kostenraming. De reactie van de Ecologische Autoriteit op de natuurdoelanalyses nemen we (indien beschikbaar) hierbij mee. Bij deze fase hoort ook een sociaaleconomische impactanalyse van de voorgenomen maatregelen. Tezamen leidt dit alles tot een samenhangend en toegankelijk document met heldere teksten en toegankelijke kaarten en beeldmateriaal. Dit is de 100%-versie UPLG dat we na vaststelling ter toetsing voorleggen aan het Rijk. Deze 100%-versie zullen we u, na vaststelling, ter informatie aanbieden.
- *Stap 4, Toetsingsprocedure door Rijk (zomer/najaar 2023):* Het Rijk legt het UPLG ter toetsing voor aan de Ecologische Autoriteit en aan een consortium van kennisinstellingen (RIVM, PBL en WUR) die het UPLG doorrekenen op doelbereik. Mede op basis hiervan voert het Rijk een integrale beoordeling op het gebiedsprogramma uit die als feedback aan de provincie wordt doorgegeven.
- *Stap 5, Verwerken reactie Rijk en besluitvorming (winter 2023):* De laatste stap is het verwerken van de reactie van het Rijk om zo te komen tot de eindversie UPLG die we u in Q1 van 2024 ter vaststelling aan uw Staten voorleggen (versie UPLG 1.0).

Participatie en communicatie:

Wij beseffen dat de transitie die nodig is om de NPLG-opgaven te realiseren alleen kans maakt als ze aansluit bij de energie en de behoeften van de agrarische ondernemers en andere betrokkenen in onze provincie. In lijn met het stappenplan en het tijdpad zoals hierboven aangegeven, organiseren wij de verschillende momenten van participatie en gesprek. Hieronder worden deze momenten per stap weergegeven:

- *Stap 1: januari/ februari/ maart 2023, opstellen UPLG-Startnotitie:* Consultatierondes met onze gebiedspartners. De eerste ronde consultatie bestond uit besloten gesprekken. Hiertoe zijn allereerst in klein comité bestuurlijke gesprekken gevoerd met de waterschappen en met LTO. Daarnaast hebben we overleggen gevoerd in een bredere setting: medio februari met de bestuurlijke gebiedstafel Stikstof Oost en West waar gesproken is met onder meer waterschappen, gemeenten, LTO en TBO's en medio maart met alle Utrechtse waterschappen en gemeenten (eerst een ambtelijke Webinar en daarna een bestuurlijk overleg). Deze input is meegenomen in de Startnotitie UPLG.
- *Stap 2: februari/ maart/ april/ mei 2023, van Startnotitie naar Koersnotitie:* In deze fase brengen we op basis van verkenningen en analyses de richtinggevende en structurerende keuzes in beeld die vanuit de inhoud nodig zijn om de opgaven te kunnen realiseren. Hiertoe hebben we medio april een driedaagse inhoudelijke hackathon georganiseerd. Het doel hiervan was om vanuit de integratie van de analyses van de verschillende beleidsvelden (water, natuur, klimaat, landbouw) de structurerende keuzes voor het UPLG in beeld te brengen. De eerste twee dagen vonden plaats in een ambtelijke groep waarin alle NPLG-beleidsvelden vertegenwoordigd waren vanuit PU-intern en enkele waterschappen. De derde dag zijn de resultaten van de eerste twee dagen besproken met een brede groep van ambtelijke vertegenwoordigers van alle Utrechtse waterschappen en gemeenten. Een 4e hackatondag met de landbouw- en natuurorganisaties wordt op korte termijn gepland. Ook de Staten informeren we in deze periode via verschillende infosessies (o.a. die van 10 mei).
- *Stap 3: mei/ juni 2023, van Koersnotitie naar UPLG:* In deze fase organiseren we verschillende overleggen en webinars: met bestuurders en volksvertegenwoordigers van waterschappen en gemeenten, met

vertegenwoordiging van agrarische organisaties en natuurorganisaties en ook een webinar provinciebreed voor de gehele agrarische sector. We organiseren daarnaast ambtelijke bijpraatmomenten in de deelgebieden met onze lokale gebiedspartners en betrokkenen van het deelgebied (gemeenten, waterschappen, natuurorganisaties en agrarische sector inclusief individuele agrariërs). Tijdens deze bijpraatmomenten presenteren we de denklijnen van het UPLG, informeren we over het proces en duiden we de betekenis van het UPLG voor de deelgebieden. De Staten informeren we in deze periode via een infosessie (10 mei) en commissiebesprekingen (17 mei en 21 juni).

- *Stap 4: zomer/ najaar 2023:* Start met voorlopige implementatie van het UPLG samen met onze gebiedspartners en samen aan de slag met de gebiedsprocessen.
- *Stap 5: winter 2023:* Het vaststellen van het UPLG 1.0 door PS markeert de officiële start van de implementatie van het UPLG samen met onze gebiedspartners. Op basis van voortschrijdende inzichten en veranderende omstandigheden zal het UPLG jaarlijks in een nieuwe versie aan PS worden aangeboden.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen